

Latvijas bibliotēku novadpētniecības darba dimensiju kopums

Novadpētniecības jaunās dimensijas atmiņu institūciju sadarbībā ir Latvijas bibliotēku novadpētniecības konferences divu dienu darba saturs Dobeles novadā. Kā zināms, kultūras telpa ir visa sabiedriskā vide, kuras galvenais un nozīmīgākais komponents ir cilvēks. Plašākā nozīmē kultūra veido indivīda un sabiedrības vērtību, zināšanu un prasmju sistēmu, nodrošinot sabiedrības pastāvēšanu un vietējās identitātes veidošanu. Viens no pašvaldību publisko bibliotēku pamatuzdevumiem ir novadpētniecības darbs, kas sevī ietver novada teritorijas materiālu,

galvenokārt, publikāciju apzināšanu, sistematizēšanu, glabāšanu, pieejamības nodrošināšanu un popularizēšanu.

Par jauna inovatīva un radoša satura veidošanu tiek runāts vidēja termiņa politikas plānošanas dokumentā "Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.- 2020. gadam "Radošā Latvija"" (2014), kas paredz stiprināt nacionālās identitātes un kultūras vērtību nozīmi sabiedrībā – katrā konkrētā novadā un pašvaldībā, veicinot sabiedrības ieinteresētību un līdzdalību kultūras procesos, veidojot kultūras mantojuma saglabāšanu digitālā vidē, kur kvalitātes rosinoša ir sadarbība ar nozaru stratēģijām, kas ietver muzejus, bibliotēkas, arhīvus, kultūras pieminekļus, nemateriālo kultūras mantojumu, digitalizāciju, kultūrizglītību, literatūru, mūziku, teātri, deju, vizuālo mākslu, filmas, arhitektūru un dizainu.

Divus gadus Ulbrokas bibliotēka ir strādājusi pie Stopiņu novada kultūras mantojuma – novada jostas stāsts (2012) un seno māju apzināšanas projekts (2013) darbības, realizācijas un attīstības, kas konkrētajā apvidū idenficē un iezīmē noteiktas kultūrvērtības. Apzinātais saturs - iedzīvotāju darinātā josta, seno mājvietu un dažādu priekšmetu apzināšana, kultūrainavisko ēku foto fiksācija, kā arī vietējo iedzīvotāju atmiņu stāstu pieraksti ir skatāmi interneta vidē vai globālajā tīmeklī, kā arī novadpētniecības darba mapēs, muzeja un bibliotēkas apkopotajos resursos.

Paveiktais kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšanas darbs ir apkopots fotogrāfijās un atmiņu pierakstos, veidojot drukāto un digitālo saturu, <http://www.zudusilatvija.lv/objects/subject/6088/>, <http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrok-as-biblioteka/projekti/senas-majvietas-stopinu-novada><http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/projekti/senas-majvietas-stopinu-novada-2013gads2013gads>, <http://www.biblioteka.lv/MyLibrary/>

LTV 1 kanālā video stāstā «No sētas uz sētu» Stopiņu novads vai tīmekļa vietnē <http://www.youtube.com/user/ulbbib108>.

Vietējam saturam pētnieciskajā projektā "Senās mājvietas Stopiņu novadā" joprojām ir vairāku dimensiju darbības aspekts, kas atrodas mainībā un tālākā attīstībā, atrodot satura un darba formas arī pēc pētniecības materiālu apzināšanas.

Stāstā par “Kalēju” mājām joprojām ir svarīgi “saujā nest dvēselīti”, saglabājot dzejnieka un atdzejotāja Pētera Brūvera rakstniecības vidi, palīdzot pavasarīgi atdzimt, ziedēt un zelt “Kalēju” mājas esībai. “Lielkājas” ir tēlnieka Ulda Sterģa dzimtās mājas. Nacionālās un laikmetīgās identitātes mijiedarbība Ulda Sterģa Akmens rakstu darbnīcā un projekta “Senās mājvietas Stopiņu novadā” liecībās aktualizējās sarunā ar prozas meistariem Valdi Rūmnieku un Andreju Miglu par tematu “Kam rada tēlnieks – tautai, karaļiem vai sev?” Par šo novadpētniecības pieredzi citiem kolēģiem zināja stāstīt Stopiņu novada Ulbrokas bibliotēkas vadītāja Daiga Brigmane. Ne tikai pašmāju piemērs darīja atbildīgu šo konferences darbu, ne mazāk būtiski un svarīgi bija dzirdēt Latvijas labāko novadpētnieku darbu pieredzi un iestrādes.

Arhīvu, bibliotēku un muzeju sadarbība Latvijas vēstures izpētē ir daudz veiksmīgāka, ko pierāda vēsturiskās atmiņas un kultūras mantojuma zinātniski akadēmiskais skatījums un dokumentētā divu projektu darbība “Kārlim Ulmanim – 135” (2012), “1918 – 1920 gads LR Pagaidu valdības sežu protokolos, notikumos, atmiņās” (2013). Konferences dalībniekus ar paveikto iepazīstina Irina Zeibārte, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja direktora vietniece zinātniskajā darbā. Plašāk par mutvārdu vēsturi zina stāstīt Latvijas mutvārdu vēstures pētnieku asociācijas „Dzīvesstāsts” valdes priekšsēdētāja Māra Zirniņa, arī projekta „Nacionālā mutvārdu vēsture” koordinatore. Veiksmīgs piemērs entuziastu padarītajam darbam ir vairāku Dobeles novadu hroniku izveide, ko veikusi novada dzejniece Biruta Lajjere.

Analītiski kritisks skats par novadpētniecības darbu kopumā ir LNB Letonikas un Baltijas centra galvenajai bibliogrāfei – pētniecei Kristīnei Zaļumai. Savā uzrunā viņa akcentē kompleksu novada kultūrvēsturisko notikumu izpēti, struktūrvienību sadarbības koncepciju un kultūras kanona izveidi. Svarīga ir novada novadpētniecības datubāžu veidošana, uzturēšana, ievērojot pēctecību novadpētniecības materiālu papildināšanā, ilgtermiņa saglabāšanā un pieejamībā. Ieteikums ikdienā izmantot pašmāju datubāzes “Latviešu atmiņas institūciju veidotās digitālās kolekcijas”, LNB digitālās bibliotēkas resursus, www.zudusilatvija.lv, www.nmkk.lv, www.lvva-raduraksti.lv vai svešzemju atmiņas institūciju veidotās digitālās kolekcijas www.europeana.eu. Šodienas kontekstā ir svarīgi atcerēties, ka bibliotekārs ir informācijas pārvaldītājs, ne vairs tematisko mapju un drukāto resursu krājējs.

Uzskatāms piemērs ir „Historia.lv” – novadpētnieku sadarbības digitālā platforma vietējās vēstures materiālu apkopošanai, izpētei un pieejamības nodrošināšanai, ko īsteno Valters Grīviņš, vēsturnieks, portāla „Historia” galvenais redaktors. Atmiņas institūciju veiksmīga sadarbība vērojama

arī Valmieras pilsētas muzeja un Valmieras integrētās bibliotēkas darbībā nacionālajā un lokālajā līmenī, atrodot katram darbā atšķirīgo un kopīgo, kur bibliotēka “nepēta novada vēsturi, bet tikai fiksē” notiekošo. Muzeja pamatprincipi ir krājums, pētniecība un komunikācija, bibliotēkas darbībā noteicošs ir katalogs internetā un datubāzes resurss. Savā pieredzē dalās Alberts Rokpelnis, Valmieras muzeja pētnieks.

Visā notiekošajā, pilnīgi noteikti, latviešu tautas vienā no vērtību skalām par izcilu mākslas darbu kopumu ir iekļaujams kultūras kanona literāts Uldis Bērziņš, kas, konferences dalībniekus ar LNB Bibliotēku attīstības institūta Bibliotēku konsultatīvā centra projektu vadītājas Liegas Piešiņas gādību, aicina uz sarunu par lokālās un globālās dzejas vērtībām. “Izlokšņu spilvens” ir dzejnieka un tulkotāja Ulda Bērziņa pamatvērtība, vienlaicīgi aicinājums katram novadam, identitātes un vietējo vērtību meklējumos, iemācīties vietējo izlokšņu valodu. Uz jautājumu: “Cik vecai ir jābūt kultūrai, lai viņai pievērstu uzmanību?”, dzejnieks atbild, “tai nav un nevar būt vecuma.” Manuprāt, tas varētu būt izcilāko un ievērojamāko kultūras norišu dažādu dimensiju kopums.

2014. gada novadpētniecības konferenci Dobeles novada Bērzes pagasta Kārļa Ulmaņa piemiņas muzejā "Pikšas" organizēja Dobeles novada Centrālā bibliotēka un Latvijas Nacionālā bibliotēka. Paldies, Stopiņu novada pašvaldībai par atbalstu un iespēju Sauriešu un Ulbrokas bibliotēku vadītāju dalībai novadpētniecības konferences darbā.

Daiga Brigmane,

Stopiņu novada Ulbrokas bibliotēkas vadītāja

(20.10.2014.)